

Het Verzetsmuseum in Amsterdam

Nederland telt verschillende verzetsmusea die jaarlijks vele duizenden scholieren trekken uit basis- en voortgezet onderwijs.

Wat heeft het Verzetsmuseum in Amsterdam het onderwijs te bieden?

De verplaatsing in 1998 van het Verzetsmuseum van de voormalige synagoge in de Rivierenbuurt (Lekstraat) in Amsterdam Zuid, naar het nieuwe, centraal gelegen en ruimer bemeten Planciusgebouw was een grote verbetering. De nieuwe vaste opstelling, die in mei 1999 door Prins Bernhard werd geopend, is dubbel zo groot (600m²) als die in de Lekstraat. De aanpassing van de vaste opstelling naar de nieuwste museale inzichten is een tweede winstpunt.

In een vergelijkend onderzoek naar historische musea van het *Historisch Nieuwsblad* in 2002 haalde het Verzetsmuseum de eerste prijs vanwege de presentatie, klantvriendelijkheid en informatievoorziening. Maakt het museum die hoge waardering waar?

Vaste collectie en tijdelijke tentoonstellingen

De vaste opstelling van het Verzetsmuseum is chronologisch opgebouwd en gaat in op de volgende onderwerpen:

'Nederland in de jaren dertig', 'Mei 1940 - februari 1941: Duitsland verovert Europa', 'Maart 1941 - april 1943: Duitse opmars stagneert', 'Mei 1943 - mei 1944: de oorlogskansen keren', 'Juni 1944 - mei 1945, de Duitsers teruggedreven', 'Bevrijding' en 'Na de oorlog'.

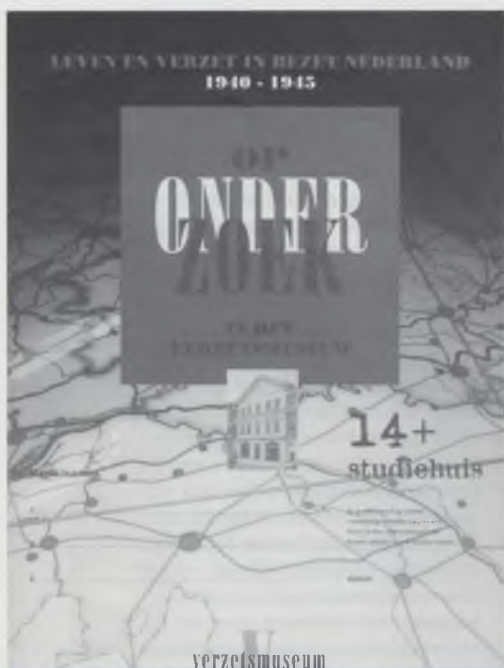
Met behulp van audiovisuele hulpmiddelen krijgt de bezoeker een traditioneel, overzichtelijk en helder beeld van de gebeurtenissen uit deze

bewogen jaren. In een nagebouwd decor van straten en huizen brengen film- en radiofragmenten, diapresentaties, foto's, propagandaposters en veel originele voorwerpen het verhaal van de Nederlandse bezettingsjaren tot leven.

Naast de grote lijn van de geschiedenis is er ook de mogelijkheid om persoonlijke belevenissen van individuen te lezen.

Een origineel aspect aan de opstelling is dat de bezoeker geconfronteerd wordt met de dilemma's van de mensen die destijds leefden. Moet je je aanpassen aan de Duitse bezetting? Moeten de (hogere) ambtenaren aanblijven? Zou je de Arier-verklaring tekenen? Staken? Radio's inleveren? Melden voor de Arbeits-einsatz? Joden en onderduikers helpen? Gewelddadig verzet plegen? Met dit soort vragen verandert het platte verhaal van de 'goeden' en de 'fouten' in een realistischer, genuanceerder en beter invoelbaar verhaal van de moeizame persoonlijk te maken keuzes waarmee het leven je ongevraagd kan confronteren.

Naast de vaste opstelling zijn er ook tijdelijke en dus wisselende tentoonstellingen. Hier wordt dan een klein thema uit de oorlog extra belicht, zoals bijvoorbeeld 'Brood jatten bij de beren. Artis in oorlogstijd' en 'Lili Marleen - De geschiedenis van een hit', een tentoonstelling in samenwerking met het Haus der Geschichte in Bonn die van 3 mei tot 16 november te zien is.

Kleiooredacteur Huub Oattes is docent geschiedenis en tevens verbonden aan de SLO.

Belangrijk om te vermelden is het informatie-eiland waar bezoekers kunnen werken aan eigen onderzoekopdrachten met behulp van boeken, tijdschriften en elektronische apparatuur. Ook de website van het Verzetsmuseum bevat voor leerlingen (en docenten) veel bruikbare informatie en is een bezoekje meer dan waard.

De hoge waardering voor het museum wordt dus, tot nu toe, waargemaakt. Maar er is een groot verschil of je een museum bezoekt als individuele gast of dat je er met enkele klassen leerlingen je weg moet vinden. Is het Verzetsmuseum ook zo goed toegerust als het gaat om de ontvangst van groepen leerlingen?

Educatieve mogelijkheden

Het Verzetsmuseum biedt op educatief gebied verschillende mogelijkheden. Er is materiaal ontwikkeld voor leerlingen van verschillende leeftijdsgroepen van basisonderwijs tot en met de tweede fase. Bezoekende scholen kunnen daarnaast kiezen uit een aantal mogelijkheden om het museum te beleven.

- Een rondleiding van een uur onder leiding van een museumrondleider.
- De educatieve dienst ontwikkelde twee onderzoekopdrachten, 14+ voor de basisvorming en een 14+ variant voor de tweede fase. Deze onderzoekopdrachten kunnen met of zonder museumbegeleider, individueel of in kleine groepjes worden uitgevoerd.

Plancius is gebouwd als sociëteitsgebouw van de joodse zangvereniging 'Oefening Baart Kunst' in 1875/76, de jaren van de emancipatie van het joodse proletariaat. In de laatste oorlogsjaren diende het als voertuigenstalling van de Duitse bezetter.

- U kunt als docent zelf de touwtjes in handen nemen en een eigen rondleiding organiseren en/of uw eigen museumopdracht(en) laten uitvoeren.
- Ten slotte kunt u uw leerlingen geheel zelfstandig het museum laten bezoeken met behulp van een *Kijkwijzer*. Dit is in principe een zeer geschikte manier voor bovenbouw- en tweede fase-leerlingen om zelfstandig bezig te zijn.

Elke genoemde variant heeft zijn voor- en nadelen. Vertelt de museumrondleider wel op het niveau van mijn leerlingen? Zorgt hij/zij wel voor voldoende interactie? Niet alle vragen uit de onderzoekopdrachten vind ik even geschikt. Zal ik aanvullende opdrachten of een eigen onderzoekopdracht schrijven? Hoe organiseer ik mijn eigen rondleiding met alle groepen? En dus zal elke docent een eigen afweging moeten maken die het beste aansluit bij zijn/haar onderwijs-situatie en voorkeur.

Daarbij moet opgemerkt worden dat het Verzetsmuseum

bescheiden afmetingen

heeft en dus ook een beperkte bezoekerscapaciteit. U kunt hier niet zomaar met honderd leerlingen binnenstappen.

😊 Tips voor gebruik
Op Onder Zoek in het Verzetsmuseum

Leerlingen van het Petrus Canisius College uit Alkmaar over het Amsterdamse Verzetsmuseum

Maarten Buur,
Jeannette Jongkind en
Maarten Wiersma

Ik heb vrij veel geleerd van de tentoonstelling in het Verzetsmuseum. Ik heb bepaalde stukken goed kunnen gebruiken voor mijn Praktische Opdracht. Alleen was het jammer dat als ik wat had gevonden, we weer naar het volgende onderwerp moesten. De rondleiding zelf vond ik best lang, hij duurde meer dan een uur. De persoon die de rondleiding gaf, gaf hem met veel passie en enthousiasme. Je kon zien dat hij het erg leuk vond om te doen. Door zijn enthousiasme werd ik vanzelf ook enthousiaster, en leek het toch minder lang te duren. Er waren ook een paar langdradige stukjes over onderwerpen die ik niet zo heel interessant vond, maar over het algemeen vond ik het een leuke tentoonstelling.

Maarten Buur, 4 VWO A

Op dinsdag 21 januari gingen wij op excursie naar het Verzetsmuseum te Amsterdam. De expositie was naar mijn idee interessanter dan de rondleiding. Het was de bedoeling dat wij in groepjes de rondleidingen volgden. Dat was wel jammer, aangezien die rondleiding enigszins saai en droog was, en de meesten van ons hadden dan ook liever zelf wat rondgesnuffeld. Het museum zelf was namelijk zeer boeiend. Videomateriaal, voorwerpen, audiomateriaal, foto's en geografische kaarten trokken ieders aandacht. Wij konden de verkregen informatie goed gebruiken voor de Praktische Opdracht, die wij voor het vak geschiedenis moest maken. Kortom, ik vond het een tripje dat absoluut geslaagd was.

Jeannette Jongkind, 4 VWO A

Het museum kan worden beschouwd als een interessante aanvulling van de geschiedenisboeken, dus niet als een basisprogramma. Die aanvulling houdt in dat je met behulp van onder andere videomateriaal en voorwerpen uit die tijd te zien krijgt wat je op school gelezen hebt. Dat was confronterend en gaf een nieuwe dimensie aan het beeld dat je al van de Tweede Wereldoorlog had. Ik heb er ook best wel wat van geleerd. Het tentoongestelde is interessanter om zelf te verkennen dan via een rondleiding. De informatieborden zijn goed genoeg. Als de stof al op school is behandeld zou iedereen zich tezamen met deze info prima moeten kunnen redden. Ook is het museum vrij klein, maar wel degelijk de moeite waard.

Maarten Wiersma, 4 VWO A

Keuze genoeg dus qua educatieve mogelijkheden, maar hoe ga je een en ander organiseren? Hoe stem je het inhoudelijke aspect af met het organisatorische? Op excursie gaan met een leerlaag 4 vwo of 4 havo is iets wezenlijk anders dan met een enkele klas op stap gaan.

Een voorbeeld uit de praktijk

De rondleiders van het Verzetsmuseum gaan met groepen van maximaal elf leerlingen op pad. Dus een gemiddelde klas zal in drieën opgedeeld moeten worden. Groepen starten om de vijf minuten. Een gemiddelde school heeft twee of drie parallelklassen, dus zes of negen museumgroepen.

Deze aantallen veroorzaken lange wachttijden en een overvol museum. Een ongewenste situatie voor beide partijen. Gelukkig zijn er voldoende alternatieven.

Het Verzetsmuseum heeft een prachtige ontvangstzaal waar de leerlingen eerst nog toegesproken kunnen worden door de eigen docent en de museumrondleiders. Terwijl twee of drie groepen aan de rondleiding beginnen, kan deze ruimte gebruikt worden door de andere helft van de leerlingen voor bijvoorbeeld een ontmoeting met verzetsstrijders, het bekijken van filmmateriaal, het richten van schriftelijke opdrachten etcetera. Na een tijdje kunnen de groepen dan wisselen. Het museum stelt zich in dit soort situaties flexibel en coöperatief op om tot een passende oplossing te komen.

Zelf koos mijn sectie kort geleden voor een andere aanpak door het Verzetsmuseum te combineren met een bezoek aan het Joods Historisch Museum en de Portugese synagoge, die beide in de directe omgeving liggen. Door de joodse cultureel-religieuze dimensie toe te voegen aan de excursie, verbreedde het informatieaanbod zich op een logische manier en bovendien loste het een organisatieprobleem op. De zeventig 4 vwo-leerlingen werden in twee groepen opgedeeld die vervolgens op verschillende locaties aan hun dagprogramma begonnen. Halverwege de dag werd er gewisseld. Lopend van de ene naar de andere locatie zijn ook het voormalige Bevolkingsregister (van de aanslag in 1943) en de Hollandse Schouwburg nog kort aan te doen, alsmede

het Waterlooplein, het standbeeld van de Dokwerker, het 'Nooit meer Auschwitz'-monument van Jan Wolkers en andere overblijfselen van joods Amsterdam.

Voor andersgestemden is er ook de mogelijkheid om een bezoek aan het Verzetsmuseum te koppelen aan het aan de overkant van de straat gelegen Artis.

Ten slotte

Een bezoek aan het Verzetsmuseum is zeker de moeite waard vanwege de kwaliteit van het museum en de aansluitingsmogelijkheden bij het onderwijs. Je moet wel rekening houden met de bezoekerscapaciteit van het museum.

Als je een schoolbezoek overweegt is een voorbereidend bezoek aan te raden. Je kunt dan alle mogelijkheden van de vaste expositie en het educatief materiaal uitproberen, beoordelen en eventueel op maat maken. Het biedt tevens de mogelijkheid om de nabij gelegen en gerelateerde musea en objecten aan te doen en zo voor de leerlingen een indrukwekkende geschiedenisdag samen te stellen.

Verzetsmuseum

Plantage Kerklaan 61
1018 CX Amsterdam
tel. 020-6202535
www.verzetsmuseum.org

Openingstijden en prijzen

(voor VO-scholen):
dinsdag t/m vrijdag
10.00 – 17.00 uur
zaterdag, zondag, maandag en feestdagen 12.00 – 17.00 uur
Groepsbezoek zonder rondleider vanaf tien personen: € 1,75 p.p.
Rondleiding per groep (= inclusief toegang leerlingen) maximaal elf leerlingen: € 20,00.
Begeleide onderzoeksopdracht maximaal vijftien leerlingen € 20,00.

Onderzoeksopdracht € 1,10 per stuk (minimaal één exemplaar per drie leerlingen).
Kijkwijzer voor leerlingen: € 1,00 (voor anderen € 2,00).

Vragen uit het 14-materiaal.

3 NIEUWE BAAS

Hitler stelt in Nederland een nieuwe baas aan: SEYSS INQUART (spreek uit: Seis Inkwart).

- Hoe laten Nederlanders merken dat ze hem maar niks vinden? Geef twee voorbeelden.

1.....

2.....

4 ORANJEVERZET

De Duitsers waren niet blij met al die 'Oranje-versieringen'.

- Kun je uitleggen waarom?

- Wat betekent OZO?

5 NSB

Waarom zijn sommigen vóór de NSB?

- Schrijf één reden op:

.....

.....

.....

.....

- Van welke partij is Mussert de leider? (Kijk achter de poster!)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....